

Список використаної літератури:

1. Євтушевський В. А. Корпоративне управління, підручник / В. А. Євтушевський. – К.: «Знання» 2006 – 406с. С. 109.
2. Чемодуров О. Капіталізація фондового ринку та економічне зростання/ О Чемодуров// Економіка України № 9 2011 - С. 52.

В статті представлена сутність корпоративного управління, раскрыты особенности формирования корпоративного сектора в странах с переходной экономикой, и определены пути совершенствования корпоративного управления в Украине, указаны направления защиты миноритарных инвесторов.

The paper presents the essence of corporate governance, disclosed the formation of the corporate sector in transition countries, and identified ways to improve corporate governance in Ukraine mentioned areas of protection of minority investors.

Рецензент: д.е.н., професор Михайлова Л. І.
Дата надходження до редакції: 02.04.2012 р.

УДК 630.6:351.823.2(477)

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІСОВИРОБНИЧОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

І. В. Шалигіна, к.е.н., доцент, Сумський національний аграрний університет
М. І. Ліпчей, Сумський національний аграрний університет

У статті досліджено та проведено оцінку сучасного стану лісовиробничого комплексу України. Розглянуто перспективи подальшого його розвитку та обґрунтовано матрицю первинної оцінки деревообробної галузі країни.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Незважаючи на те, що застосування деревини знижується за рахунок впровадження пластмас та інших штучних і синтетичних матеріалів, попит на деревину зростає, вона перетворюється на дедалі дефіцитніший матеріал.

Як відомо, лісові ресурси України дуже обмежені і забезпечують власні потреби лише на 20-25%. До лісових ресурсів відносять, крім деревних, технічні, харчові, кормові та інші ресурси, а також корисні властивості лісу – водоохоронні, захисні, кліматорегулюючі, санітарно-гігієнічні, оздоровчі тощо. Ліси в Україні відіграють переважно ґрунтозахисну, водоохоронну роль, служать “легенями” великих міст. Лісистість території держави досягає лише 14%, та й розміщення лісів дуже нерівномірне. Обсяг заготівель лісу, що ведуться на Поліссі та Карпатах, не задовольняє потреби країни, які забезпечуються частково за рахунок поставок з Росії та Білорусії. Величезних збитків галузі завдала аварія на Чорнобильській АЕС, що вивела з народного господарства значну частину лісових ресурсів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значення деревообробної промисловості в економіці України визначається тим, що в сучасних умовах практично немає такої сфери господарства, де деревина і продукція її переробки не відігравали б істотної ролі. Деревина лежить в основі виробництва будматеріалів, меблів, паперу та іншої продукції, що дозволяє розглядати її як об’єкт жорсткої конкуренції між “лісовою” економікою і деякими іншими секторами, а також сільсь-

ке господарство, промисловість, будівництво, транспортну, інфраструктуру тощо.

Деревина слугує сировиною як при виробництві засобів виробництва, зокрема предметів праці (круглий ліс, пиломатеріали, фанера, деревні плити, метиловий спирт тощо), так і предметів споживання (меблі).

За 2011 рік підприємства Держлісагентства збільшили обсяги реалізації майже на 40%. У грошовому еквіваленті це становить 5 млрд грн., що на 1,5 млрд грн. більше, ніж за аналогічний період 2010 року. Завдяки такому безпрецедентному збільшенню обсягів реалізації, підприємства лісового господарства у 2011 році перерахували до бюджетів усіх рівнів 1,4 млрд. грн.

Вивчення наукових літературних джерел з даної проблематики засвідчує, що дослідження теоретико-методологічних засад розбудови економічного механізму лісового господарства в роботах вітчизняних науковців, зокрема Я.Коваля, Є.Мішеніна, І.Синякевича, присвячені, переважно, удосконаленню рентних відносин, розвитку економічної оцінки природних ресурсів, екологізації лісогосподарського виробництва, підвищенню ефективності використання лісосировинного потенціалу. У той час, як формуванню механізму реалізації необробленої деревини – елементу загальної системи економічних відносин і сталого розвитку лісової і деревообробної галузей – не приділялася належної уваги.

Формування цілей статті. Метою написання статті є висвітлення сучасного стану деревообробної промисловості, її сильних та слабких

ознак, перспектив на фоні післякризового стану країни.

Виклад основного матеріалу. Найтипівішим структурним представленням деревообробної промисловості, як підкомплексу лісопромислового комплексу, є включення в неї таких галузей виробництва: лісопильної, фанерної і меблевої промисловості, виробництва деревностружкових і деревноволокнистих плит та будівельних матеріалів з лісу (вікна, двері та ін.)

Сировинна база деревообробної промисловості України складається з деревини, яку заготовляють у місцевих лісах, та деревини, що привозять з Росії та Білорусії.

Підприємства деревообробної промисловості, характерною ознакою яких є найбільша концентрація як заготівлі, так і споживання деревообробної продукції, традиційно розміщуються у місцях зосередження лісосировинних ресурсів – на Поліссі, у Передкарпатті та Закарпатті.

Підприємства, які зайняті заготівлею, механічною та хімічною переробкою деревини та інших лісових багатств, називають лісовиробничим комплексом держави. Продукцію лісової та деревообробної промисловості використовують у будівництві, гірничодобувній і хімічній галузях промисловості, машинобудуванні, сільському господарстві, сфері послуг (особливо папір). Важливе значення вона має і в забезпеченні безпосередніх потреб населення (продукти харчування, меблі, зошити, сірники тощо). За часткою зайнятих (менше, ніж 5 %) і вартістю продукції (менше, ніж 3 %) лісова і деревообробна промисловість не належить до провідних у організації України. Значною мірою це пов'язано з обмеженою сировинною базою галузі в нашій країні. Україна не має значних запасів лісових ресурсів, які служать базою для розвитку лісопромислового комплексу. До лісових ресурсів відносять деревні, технічні, харчові, кормові та інші ресурси, а також корисні природні властивості лісу – водоохоронні, захисні, кліматорегулюючі, санаторно-гігієнічні, оздоровчі тощо [2, с. 69].

Як наслідок деревину, папір, целюлозу Україна змушена імпортувати з інших країн. Лісовиробничий комплекс охоплює лісове господарство, деревообробку, целюлозно-паперову, лісохімічну і гідролізну промисловість. Продукція одного виробництва є сировиною для іншого. Лісозаготівельні підприємства дають деревину для лісопильних заводів. Піломатеріали – вихідна сировина для меблевих фабрик. Відходи лісозаготівель і деревообробки йдуть у лісохімію. Тому вигідно створювати лісохімічні комбінати, де разом з послідовним обробленням деревини можлива повна переробка відходів [8, с. 244-248].

На початку 1950-х років лісозаготівля набула таких темпів, що виникла загроза повного винищення лісів України. Тому зараз понад 50 % площі займають молодняки й тільки 7 % – стиглі та перестійні ліси. Оптимальної лісистості можна

досягти, виростивши додатково до наявного лісового фонду ліси на площі 2,8 млн. га. Якщо вирішувати цю проблему за найближчі 10-15 років, то щорічно необхідно розширювати площі нових насаджень лісів на 250-280 тис. га, або у 6-7 разів більше, ніж це передбачено зараз [6, с. 57].

Виробничі особливості, розміщення та перспективи розвитку. Початковою стадією у лісовиробничому комплексі є лісове господарство і лісозаготівля. Підприємства галузі зайняті лісорозведенням, а також рубанням лісу, трелюванням його до транспортних шляхів, доставкою до споживача. В Україні виділяють два великі лісозаготівельні райони: Поліський і Карпатський. Значних змін зазнав характер праці у цій галузі, особливо у Карпатах. Використання техніки прискорило і полегшило роботу лісозаготівельників. Основну частку деревини вивозять тепер з гір лісовозами. Щорічний обсяг деревини, що заготовлюється в Україні, тобто загальне лісовивезення деревини, становить 14-14,5 млн. куб/м. Щорічний завіз деревини з інших країн становить 21-22 млн. куб/м в умовно круглому лісі. Отже, щорічно Україна споживає близько 26 млн. куб/м в умовно круглому лісі) [7, с. 235].

Сучасна площа лісів України становить 8,6 млн га. Для досягнення оптимальної лісистості необхідно площу лісів збільшити на 2,8 млн га. Це означає: щороку потрібно насаджувати до 280 тис. га нових лісів.

Взаємозв'язки деревообробної промисловості із багатьма іншими галузями економіки обумовлюють її роль у становленні економічного розвитку держави. В Україні, зокрема, продукція деревообробної промисловості охоплює більш ніж 300 назв товарної продукції, яка поставляється на внутрішній і зовнішній ринки, що супроводжується тісною взаємодією із цілою низкою галузей, які виступають споживачами, так і поставальниками для неї. До таких галузей можна зарахувати машинобудування, хімічну та легку промисловість, транспорт, зв'язок, будівництво тощо. Однак внаслідок наявності як внутрішніх, так і зовнішніх стримувальних факторів розвитку, дія яких ще більшою мірою посилюється внаслідок економічної кризи, актуальним видається пошук шляхів підвищення рівня конкурентоспроможності галузі деревообробки. Першочерговими завданнями для досягнення цієї мети є налагодження ефективної взаємодії між виробниками, споживачами, фінансово-кредитною системою, органами місцевої влади та елементами інфраструктури з метою прийняття таких управлінських рішень, які б максимально задовольняли економічні інтереси усіх суб'єктів у відносинах, пов'язаних із деревообробною сферою.

Найбільш потужною серед деревообробних галузей промисловості України є меблева, у якій зайнято 47% промислово-виробничого персоналу та виробляється 40% товарної продукції підкомплексу. Центрами виготовлення меблів є Київ, Жи-

томир, Одеса, Харків, Чернівці, Львів, Мукачеве, Луганськ, Дніпропетровськ, Донецьк. Серед спеціалізованих підприємств з виробництва меблів виділяється Івано-Франківська, Житомирська, Київська імені В.Н. Боженка меблеві фабрики, а також Дрогобицький, Львівський, Молочанський меблеві комбінати [4, с. 147-149].

За даними Державного комітету статистики України, динаміка обсягів виробництва продукції деревообробної промисловості (крім меблів) протягом 2007–2009 рр. характеризувалась щорічним зростанням. Зокрема, у 2009 р. спостерігалась диспропорція у перевищенні темпів зростання продукції деревини, основною складовою якої є деревні плити, над темпами виробництва меблів. Однак вже наступного року внаслідок несприятливої ринкової кон'юнктури, невирішеності сировинного питання головною проблемою всіх виробників плит як і раніше залишається забезпечення підприємств сировиною – деревиною: в Україні, по-перше, використовується абсолютно весь природний річний приріст деревини близько 14 млн куб. м у рік., а по-друге, існує монополія

держлісгоспів на лісові ресурси, що не повною мірою дозволяє використовувати позитиви аукціонної форми їх придбання) та наслідків економічної кризи, спостерігається спад обсягів виробництва на 10% та зменшення частки у загальному обсязі продукції, виробленої промисловістю з 0,8 до 0,7% (табл. 1).

Ця тенденція утримується також і в I кварталі 2010 р. Що стосується виробництва меблів, то тут динаміка обсягів продукції виглядає так: якщо протягом 2004–2008 рр. продаж меблів стабільно зростає, характеризуючи цей ринок як привабливий для ведення успішного бізнесу, то вже за результатами 2009 р. спостерігається його зменшення як в абсолютному розмірі, так і частки цього виду продукції в загальному обсязі виробленої продукції промисловістю, досягаючи найменшого свого значення 0,11 %. Отже, до негативних факторів, які сприяли зменшенню обсягів реалізації продукції деревообробки у 2009 р. необхідно зарахувати нестабільну ситуацію на споживчому ринку, зменшення реальних доходів населення та порушення роботи банківської системи.

Таблиця 1

Обсяги реалізованої промислової продукції (робіт, послуг) за 2004-2010 (I квартал)
(у млн. грн. – в діючих цінах відповідного року)

Найменування	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	I кв. 2010 р.
Всього промисловість	28117,3	40757,1	468562,6	551729	717076,7	779126,8	200089,9
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	2264,1	2998	3719,4	4454,6	5796,4	5209,6	1351,5
Частка в загальному обсязі продукції, виробленої промисловістю, %	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7
Темп росту (ланц.), %	-	132,4	124,1	119,8	130,1	89,9	-
Виробництво мебелі	431,7	514,1	684,8	825,3	946,2	870,7	-
Частка в загальному обсязі продукції виробленої промисловістю, %	0,15	0,13	0,15	0,15	0,13	0,11	-
Темп росту (ланц.), %	-	119	133	121	115	92	-

Щодо експорту, то він складається з деревини, яка не знаходить споживача на українському ринку. Підприємства галузі експортують близько 27% деревини в круглому вигляді від загального обсягу її заготівлі. В структурі експорту понад 50% становить дров'яна деревина твердолистяних порід для технологічних потреб, технологій переробки якої в Україні немає. Інша частина експорту – це переважно пиловник хвойних порід, переробити який деревообробна галузь не в змозі через відсутність належного технічного забезпечення.

Однією із характерних ознак деревообробної промисловості є домінування імпорту в цій галузі (особливо у виробництві меблів), що є фактором стримування розвитку національного виробника. Розглянемо детальніше динаміку експортно-імпортних операцій у деревообробній промисловості протягом восьми років.

На фоні загального переважання імпорту, торгове сальдо продукції деревини, крім меблів, характеризується позитивним значенням протягом всього досліджуваного періоду часу. Однак за темпами зростання, починаючи із 2005 р., при-

ріст імпорту випереджає експорт на 24% та 20% у 2005-2006 рр. та 49% у 2008 р. Водночас, і зовнішньо-торговельне сальдо операцій із меблевою продукцією вказує на значну частку імпортової продукції, що пов'язано, насамперед, з її високою якістю порівняно з українськими товарами і яка, починаючи із 2001 р., неухильно зростає. Найбільше зростання імпорту спостерігається у 2008 р. і пов'язане, зокрема, із скороченням внутрішнього виробництва (імпорт меблевої продукції перевищує експорт на 253420,2 тис. дол.). Необхідно також відзначити, що протягом 2003-2005 рр., а також у 2007 р. темпи зростання експорту меблів перевищували темпи зростання імпорту. Однак загальну картину переважання імпортних меблів це не змінило.

Деревообробна продукція імпортується з 61 країн світу. Головними постачальниками є країни СНД – 17,1% від загального обсягу імпорту, з країн Європи надходить 57,5% загального обсягу імпортованої продукції.

Отже, ситуація в деревообробній промисловості є доволі складною. Одним із поширених методів оцінки середовища з метою виявлення си-

льних та слабких ознак об'єкта, що досліджується з одночасним визначенням можливостей та загроз, які притаманні зовнішньому середовищу є методика проведення аналізу. Цей метод має широке застосування та може успішно використовуватися в стратегічному аналізі і при визначенні перспектив компаній, будь-яких організацій, країн чи регіонів та побудови стратегій найрізноманітніших галузях діяльності.

Враховуючи виконану оцінку функціонування деревообробної промисловості, можемо зазначити напрями першочергових завдань. Серед них виділимо такі: визначення основних шляхів та інструментів виявлення слабких місць в розвитку цієї галузі та мінімізації дії потенційних загроз (табл. 2).

Результати аналізу показали, що лісовий сектор посідає основне місце в економіці цього регіону, лісовий ресурс Карпат виконує низку важ-

ливих функцій: економічну, екологічну, соціальну. Процес поступової консолідації усіх компаній лісового сектора значно прискорюється, що створює платформу для ширшого використання сучасних методів залучення інвестицій: стратегічного партнерства, створення пулів інвесторів, формування інтегрованих структур.

Частка лісової і деревообробної промисловості в усьому промисловому комплексі України досить низька (менше 2,5%), галузь не задовольняє потреб національної економіки і населення в багатьох важливих видах продукції. Це пов'язано, насамперед, з обмеженою сировинною базою:

- невисока лісистість (лісами вкрито 14% території країни);
- переважання лісів з обмеженим експлуатаційним значенням;
- невеликі заготівлі лісу.

Таблиця 2

Матриця первинної оцінки деревообробної галузі України

<i>Сильні сторони деревообробної галузі</i>	<i>Можливості деревообробної галузі у зовнішньому середовищі</i>
<ul style="list-style-type: none"> - наявність внутрішніх і зовнішніх ринків збуту; - зростаючий попит на продукцію; - наявність природних ресурсів; - наявність кваліфікованої робочої сили; - нерозкритий потенціал розміру ринку; - наявність добровільних підприємств деревообробної промисловості, діяльність яких спрямована на створення більш сприятливих умов їх розвитку. 	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток процесу інтеграції для посилення зв'язку між торговельним та виробничим капіталами шляхом об'єднання підприємств та досягнення на цій основі конкурентних переваг; - розвиток процесів спеціалізації шляхом переходу на повний цикл обробки деревини, починаючи від виробництва лісоматеріалів і завершуючи виробництвом меблів та іншої готової продукції; - відновлення міжгалузевих зв'язків технологічно пов'язаних галузей: деревообробної з лісовим господарством, машинобудівною, хімічною, легкою промисловістю завдяки формуванню нових територіальних структур. - технологічне оновлення виробництва, зокрема, за рахунок допомоги підприємств – членів УАДО - деревообробником та меблярам у зменшенні собівартості продукції завдяки впровадженню сучасних технологій.
<i>Слабкі сторони деревообробної галузі</i>	<i>Загрози зовнішнього середовища для деревообробної галузі</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Відсутність належного технологічного рівня; - Підвищення цін на енергоносії та матеріали, що створене неконкурентне середовище на вітчизняному ринку; - Проблема сировинного характеру, вже зараз в Україні не вистачає 200-300 тис. куб. м лісу - значний тиск з боку імпортерів на внутрішній ринок; - складне фінансове середовище підприємств. 	<ul style="list-style-type: none"> - посилення імпорту; - загострення конкуренції; - повне або часткове поглинання вітчизняних виробників західними компаніями; - процеси стагнації в економіці України, що загрожують довготривалим процесам виходу із кризи банківської системи та тривалим падінням купівельної спроможності.

Потреби галузі покриваються за рахунок власних ресурсів лише на третину, решта деревини завозиться (переважно з Росії). Україна має великі перспективи використання дуже цінної сировини для паперової галузі – каолінів. Каоліни використовують для наповнення паперу і його поліпшення з метою забезпечення відповідної білизни і естетичності. В Україні відкрито 28 родовищ каолінів, розміщених у Вінницькій, Дніпропетровській, Запорізькій і Донецькій областях [7, с. 238].

Основою розвитку галузі є лісове господарство. Воно займається розведенням, упорядку-

ванням, захистом та охороною лісів; розвинене в усіх регіонах України, найбільше – у Карпатах і на Поліссі. Не відповідають потребам і обсяги лісонасаджень; оптимальної лісистості (19%) в Україні можна досягти, якщо виростити додатково ліси на площі 2,8 млн. га. Це означає, що у найближчі 10 років площі лісів треба щорічно збільшувати на 250-280 тис. га (у 6 разів більше, ніж зараз). Щорічний обсяг деревини, що заготовляється в Україні, становить 10-12 млн. м³. В останні роки зменшилося споживання деревини у промисловості та будівництві, але помітно збільшилося постачання деревини для населення.

Це означає, що у найближчі 10 років площі лісів треба щорічно збільшувати на 250-280 тис. га (у 6 разів більше, ніж зараз). Щорічний обсяг деревини, що заготовляється в Україні, становить 10-12 млн. м³. В останні роки зменшилося споживання деревини у промисловості і будівництві, але помітно збільшилося постачання деревини для населення.

Найбільші підприємства розміщені у Києві, Харкові, Львові, Ужгороді, Сваляві, Чернівцях, Дніпропетровську.

Україна має великі перспективи використання дуже цінної сировини для паперової галузі – каолінів. Каоліни використовують для наповнення паперу і його поліпшення з метою забезпечення відповідної білизни і естетичності. В Україні відкрито 28 родовищ каолінів, розміщених у Вінницькій, Дніпропетровській, Запорізькій і Донецькій областях [3, с. 213-214].

Основні проблеми розвитку лісової і деревообробної промисловості – дефіцит сировини та її некомплексна переробка. Важливі напрями розвитку галузі – раціональне використання лісових ресурсів, модернізація підприємств, створення безвідхідних виробництв. Реалізацію пріоритетів розвитку лісових галузей і досягнення запропонованих критеріїв можна забезпечити за рахунок

таких факторів: користування деревними ресурсами лісу повинне переорієнтуватися на інтенсивну основу; промислова переробка деревних ресурсів має здійснюватися на принципах повноти та ефективності. У прогнозованому періоді очікується закріпити і розвинути набуті тенденції стабілізації економіки, що дозволить перейти до етапу нарощування обсягів виробництва [9, с. 70-71].

Порівняння економічних вигод держави від глибокої переробки сировини деревини на території країни порівняно з експортом необробленої сировини. Суттєві фінансові вигоди держави у вигляді податків та відрахувань, а також соціального ефекту – зайнятості населення на підприємствах у тому випадку, якщо деревина переробляється на території держави в напівфабрикат або готовий продукт.

Для порівняння доходів від реалізації лісопильного та стругального виробництва наведемо приклад двох підприємств: ВАТ «Компанія «Верховина» та ПП «Елімс Продукти МВМ».

ВАТ «Компанія «Верховина» застосовує у будівництві струганий профільований сухий брус. Брус за своєю формою є класичним, прямокутна форма бруса підходить як для традиційної, так і для сучасної архітектури споруд з дерева.

Таблиця 3

Порівняльна таблиця випускаємої продукції та доходності підприємств

Назва підприємства	Вид випускаємої продукції	Сума доходів від реалізації, тис. грн.			Відхилення 2010/2008 р.р. (+/-)
		2008 р.	2009 р.	2010 р.	
ПП «Елімс Продукти МВМ»	піддони, європіддони, бруси, доски, рамки, вулики	26,6	7,2	3,8	-22,8
Відкрите акціонерне товариство «Компанія «Верховина»	фасадний брус, стіновий брус, будівельний брус, дошка для підлоги, вагонка, листва та ін.	1811,0	3635,4	4253,1	2442,1

За даними цієї таблиці можемо зробити наступні висновки: за період дослідження 2008-2010 років розмір доходів від реалізації підприємства ПП «Елімс Продукти МВМ» має тенденцію до зниження.

Відкрите акціонерне товариство «Компанія «Верховина» за період дослідження 2008-2010 років розмір доходів від реалізації має тенденцію до збільшення. Можемо зробити висновок, що виготовлення фасадних брусів, стінових брусів, будівельних брусів, дошки для підлоги, вагонки, листви та інших приносить більшу дохідність ніж у порівнянні з видом продукції ПП «Елімс Продукти МВМ».

Розвиток лісового господарства України повинен бути спрямований на посилення сталого лісокористування, яке базується на принципах економічного стимулювання. В подальшому розвитку цієї важливої галузі для народногосподарського комплексу необхідно орієнтуватись на досягнення максимальної величини економічного, екологічного, соціального ефектів від використання і відтворення лісових ресурсів. При цьому лісова політика повинна бути гнучкою і передба-

чати швидко її переорієнтацію при зміні еколого-економічних умов лісокористування.

Лісове господарство України повинно відповідати міжнародним стандартам, сучасному стану лісівничої науки, здійснювати функції екологічного стабілізатора території регіону. Цільовими показниками в цьому випадку будуть:

- забезпечення випереджаючих темпів лісовідновлення та лісорозведення, у тому числі, за рахунок залісення еродованих та непридатних для ведення сільського господарства земель. З цією метою органам місцевого самоврядування необхідно організувати проведення детального обстеження всіх земель, які не використовуються для потреб сільського господарства, ініціювати розробку проектів консервації земель;

- виходячи з досвіду ведення лісового господарства та враховуючи лісорослинні умови регіону, слід передбачити створення корінних, мішаних деревостанів з широким використанням у лісових культурах швидкоростучих

- порід, створення цільових насаджень із скороченим оборотом рубки;

- з метою постійного збереження лісового

середовища та з метою безперервного лісокористування з одиниці площі, забезпечити поступовий перехід на вибіркочу систему лісогосподарування, основою якої є поступові і способи рубок, вирощування мішаних деревостанів з багаторусною вертикальною структурою на засадах природного насінневого поновлення;

- збільшити обсяги робіт з оптимізації породного складу існуючих лісостанів за рахунок реконструкції малоцінних і низькопродуктивних деревостанів з урахуванням лісорослинних умов лісівничої і економічної доцільності;

- забезпечення широкого висвітлення лісогосподарських заходів у засобах масової інформації, співпраця з науковими, екологічними та громадськими організаціями у формуванні лісової політики.

Для досягнення стійкого та тривалого ефекту від упровадження нових способів лісовідтворення та лісокористування реструктуризація галузі має здійснюватися за двома напрямками – екстенсивним (розширення земель, відведених під розведення лісів) та інтенсивним (підвищення рівня раціональнішого використання наявних лісових ресурсів) [1, с. 70-73].

Основними цільовими показниками розвитку лісогосподарства повинні бути стабілізація виробництва та створення передумов його покращення.

З цієї метою необхідно:

- вдосконалення технології лісозаготівель, приведення її до міжнародних стандартів, екологізація процесу лісозаготівельного циклу;

- модернізація технологічних процесів виробництва продукції лісового господарства, збільшення об'ємних виходів готової продукції за рахунок раціональних розкроїв деревини та впровадження передових технологій;

- зростання обсягів лісопромислового виробництва, в основному продукції переробки, з метою реалізації її на зовнішньому ринку;

- максимальне задоволення внутрішнього попиту населення на продукцію лісопромислового виробництва шляхом зниження роздрібних цін при покращенні якості готової продукції;

- вирішення проблеми якнайповнішого використання відходів деревообробного підприємства.

Основними напрямками розв'язання проблем розвитку лісового комплексу є : вдосконалення форм управління цим комплексом; комплексне впровадження інновацій; комплексне використання наявних деревних ресурсів (власних та імпортованих); інтенсифікація відтворення лісів і користування лісом на інноваційних засадах.

У ситуації, яка складається в Україні, визначальним є вибір форм організації виробництва -

забезпечення реалізації основних принципів відтворення лісів, користування лісом, ефективною переробки лісосировинних ресурсів тощо [10, с. 92].

Висновки. Стан лісопромислового виробництва вимагає покращення, приведення його до міжнародних стандартів та мінімізації екологічних збитків. В умовах зменшення споживання лісопродукції внутрішнім ринком необхідно нарощувати обсяги виробництва, в основному продукції переробки, з метою реалізації її на зовнішньому ринку, що дасть змогу покращити економічне становище підприємств лісопромислового комплексу, отримати надійне джерело валютних надходжень, що в свою чергу зумовить підвищення якісного рівня продукції, вдосконалення технологічних процесів, впровадження передових технологій.

Пріоритетним напрямом розвитку ЛПК є нарощування виробництва деревних плит, целюлозно-паперової та іншої продукції, яка користується високим попитом, задовольняє потреби і вигоди внутрішнього та зовнішнього ринків. Передусім у ці галузі належить спрямовувати капітальні вкладення [5, с.155].

Програма розвитку лісового господарства України передбачає покращення економічного, екологічного та соціального становища в лісовому господарстві. Основними результатами виконання поставлених завдань будуть в економічній сфері:

- із впровадженням сучасної техніки в лісопромислому виробництві істотно покращаться економічні показники, насамперед, за рахунок повнішого використання деревини, раціоналізації її переробки та створення безвідходних технологій на підприємствах;

- збільшення асортименту готових виробів підприємствами лісопромислового виробництва, підвищення їх якості дозволить розширити експортні поставки та задовольнити внутрішній попит на готову продукцію, що дасть можливість отримати необхідні кошти для подальшого розвитку лісопромислового комплексу;

В соціальному відношенні:

- покращення умов праці на підприємствах лісопромислового комплексу приведе до зниження числа випадків травматизму на виробництві, а розширення мережі підприємств лісогосподарського комплексу дасть можливість покращити соціальний захист працівників лісового господарства та значно зросте їх матеріальний добробут;

- покращення інфраструктури лісового господарства з впровадженням сучасних вимог до потреб працівників галузі наблизить умови праці в лісовому господарстві області до середньоевропейських стандартів.

Список використаної літератури:

1. Бойко А. Проблеми лісового господарства та лісництва в Україні. / А. Бойко // Економіка України: політико-економічний журнал економіки та з питань європейської інтеграції України. – 2007. – №11. – С. 69-80.

2. Дейнека О.Г. Розміщення продуктивних сил України: навчальний посібник / О.Г. Дейнека. – 2001. – С.69.
3. Долішній М. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: навчальний посібник / М. Долішній, Ю. Стадницький, А. Загородній, О. Товкан. – Львів: Інтелект-Захід, 2003. – 255 с.
4. Жук М.В. Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України: навчальний посібник / М.В. Жук, В.П. Круль – Чернівці: Рута, 2002.
5. Заблоцький Б.Ф. Розміщення продуктивних сил України: навчальний посібник / Б.Ф. Заблоцький. – К.: Академвидав. – 2003. – С. 155.
6. Колісниченко М. Український ліс буде рости / М. Колісниченко // Зерна по тижня – 04 серпня 2005 р.
7. Павліщук О. Принципи сталого розвитку лісового господарства України / О. Павліщук // Регіональна економіка: науково-практичний журнал. – Київ. – 2005. – №1. – С. 233-244.
8. Піхур С. Стан і проблеми розвитку підприємств лісгосподарського комплексу / С. Піхур // Регіональна економіка: науково-практичний журнал. – Київ. – 2005. – №1. – С. 244-248.
9. Фурдичко О.І. Основні напрями розвитку лісгосподарського комплексу України / О.І. Фурдичко // Вісник аграрної науки. – 2001. – № 10. – С. 68-71.
10. Організаційно-економічні аспекти інноваційного оновлення національного господарства: Наукова монографія. – К.: Національна академія управління, 2008. – С. 92.

В статтє исследовано и проведена оценка современного состояния лесопроизводственного комплекса Украины. Рассмотрены перспективы дальнейшего его развития и обосновано матрицу первичной оценки деревообрабатывающей отрасли страны.

The author studies a modern condition a complex of the wood industry of Ukraine. Prospects of its further development are considered and is proved a matrix of a primary estimation of wood processing country branches.

Рецензент: д.е.н., професор А. В. Чупіс
Дата надходження до редакції: 26.03.2012 р.

УДК:330.322.01

СУТНІСТЬ ТА МІСЦЕ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ КАТЕГОРІЙ

М. Г. Михайлов, к.е.н., професор, Сумський національний аграрний університет
М. І. Крючкова, аспірант, Сумський національний аграрний університет

Узагальнено погляди вчених щодо сутності інвестицій та інвестиційного забезпечення діяльності, визначено їх місце в системі управління в умовах посилення впливу глобалізації на економіку України.

Ключові слова: *інвестиції, інвестиційне забезпечення, інвестиційний процес.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Посилення глобалізаційних процесів роблять інвестиційне забезпечення рушійною силою світового розвитку.

Особливої уваги заслуговує дослідження інвестиційного забезпечення діяльності підприємств в умовах глобалізації, розробка системи підтримки процесу управління інвестування сільськогосподарських підприємств, що включає в себе оцінку інвестиційного середовища підприємств, з позиції інвестора їх інвестиційний потенціал, організацію прийняття і здійснення реалізації інвестиційних проектів. Забезпечення економічного зростання в Україні зумовлює безпосередньо високу актуальність проблеми досягнення його сталості й темпів. Найважливішим чинником і одночасно результатом глобалізації та розвитку світового господарства й посилення інтеграційних тенденцій є стрімке зростання іноземних інвестицій. Залучення іноземного капіталу приносить прямі і непрямі вигоди та переваги для економіки країни в цілому, що відповідає національним інтересам.

За останній час чимало сказано і написано

стосовно інвестиційного забезпечення в системі економічних категорій. Дослідження даної проблеми завжди було і залишається у центрі уваги економічної думки і є особливо актуальним.

Адже сьогодні інвестиційне забезпечення є однією із умов, що допомагає залучити нові виробничі технології, відображає високий рівень культури виробництва, опосередковано покращує якість життя громадян.

Таким чином, наведені вище аргументи свідчать про те, що потік іноземних інвестицій, може бути оцінений як прогресивна тенденція глобального характеру, як необхідна умова пожвавлення і піднесення української економіки. Проте для залучення іноземних інвестицій, необхідно перш за все створити сприятливе інвестиційне середовище. Оскільки, інвестиції є джерелом коштів, так необхідних для розвитку української економіки.

Глобалізація світової економіки визначає насамперед нові умови інвестиційної діяльності на світовому фінансовому ринку для України. Вона відкриває нашій країні неймовірні перспективи для залучення великої кількості фінансових ресурсів.